

KS. MARIAN RUSECKI

ROZWÓJ REFLEKSJI EKLEZJOLOGICZNEJ
KSIĘDZA KARDYNAŁA STANISŁAWA NAGY'EGO

Nestor polskiej eklezjologii apologetycznej i teologicznofundamentalnej, Ks. prof. dr hab. Stanisław Nagy, został podniesiony przez Papieża Jana Pawła II do godności kardynalskiej. Jest On pierwszym polskim teologiem, który otrzymał tę godność. Ks. Kardynał Stanisław Nagy był długoletnim profesorem w Instytucie Teologii Fundamentalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Z tej okazji warto bliżej zapoznać się z jego myślą eklezjologiczną.

I. SZKIC BIOGRAFICZNY I PRACA W KUL¹

Ks. Kardynał Stanisław Nagy urodził się 30 września 1921 r. w Starym Bieruniu (stąd pseudonim literacki H. Bieruński) na Górnym Śląsku w rodzinie górniczej, w której panowała atmosfera głębokiego przywiązania do Kościoła i zdrowego patriotyzmu, co w sposób zasadniczy rzutowało na

---

Ks. prof. dr hab. MARIAN RUSECKI – przewodniczący Komitetu Nauk Teologicznych PAN, dyrektor Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL; kierownik Katedry Chrystologii Fundamentalnej; adres do korespondencji: ul. Balladyny 2/188, 20-601 Lublin, tel. (081) 443-02-39.

¹ Z. K r z y s z o w s k i. *Nagy Stanisław*. W: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*. Red. M. Rusecki i in. Lublin–Kraków 2002 s. 826-827; H. S e w e r y n i a k. *Profesor dr hab. Stanisław Nagy SCJ – teolog na służbie Kościoła*. RT 43:1996 z. 2 s. 7-16; M. R u s e c k i. *List Dyrektora Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL z okazji osiemdziesiątych urodzin Księdza Profesora Stanisława Nagy'ego*. RT 48-49:2001-2002 z. 9 s. 7-9.

kształtowanie się Jego osobowości i postawy życiowej. W 1937 r. wstąpił do Zgromadzenia Księży Sercanów. Święcenia kapłańskie przyjął w 1945 r. Magisterium z teologii uzyskał w 1948 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 1950-1952 odbył studia specjalistyczne w zakresie apologetyki na KUL, gdzie w 1954 r. uzyskał doktorat na podstawie rozprawy *Urząd Nauczycielski w Kościele pierwotnym*. Habilitował się w 1968 r. na podstawie dorobku naukowego i rozprawy: *Via notarum we współczesnej eklezjologii apologetycznej* (na zatwierdzenie habilitacji przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego czekał 4 lata). Senat Akademicki KUL nadał Ks. Profesorowi tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego w 1975 r., który przez wspomniane Ministerstwo został zatwierdzony dopiero w 1980 r. Tytuł profesora zwyczajnego zdobył w 1989 r.

Oczekiwanie na zatwierdzenie przez władze oświatowe zdobywanych stopni i tytułów naukowych było niejako reakcją władz na bezkompromisową postawę ks. Nagy'ego w obronie wolności badań naukowych, autonomii uniwersytetu oraz niezależności chrześcijańskiej działalności pedagogicznej, wolnej od indoktrynacji marksistowskiej i formowania społeczeństwa polskiego w duchu komunistycznym, a więc i ateistycznym. To była swoistego rodzaju zemsta za tę działalność, a także za obronę praw człowieka, wynikających z Objawienia (o tym będzie jeszcze mowa).

Praca naukowo-badawcza i dydaktyczna w KUL obejmuje lata 1958-1996. Wspomnę, że od 1952 r. prowadził także zajęcia dydaktyczne, które trwają do dziś, oraz wychowawcze w Zgromadzeniu Księży Sercanów. W KUL od 1958 r. pełnił On różnego rodzaju funkcje, między innymi: kierownika Katedry Eklezjologii Fundamentalnej (od 1972 do 1991 r.), prodziekana Wydziału Teologii (1972-1974), przewodniczącego Senackiej Komisji Stypendialnej oraz Senackiej Komisji ds. Młodzieży, która została powołana z Jego inspiracji. Przez szereg lat był kuratorem Koła Naukowego Teologów, które w gorących latach posoborowych podejmowało odważnie różne problemy myśli soborowej w ramach organizowanych tygodni eklezjologicznych. Gromadziły one młodzież z całej Polski. Stara aula KUL pękała w szwach. Były to wielkie spotkania teologiczne, a nawet swoiste wydarzenia eklezjalne, do których nam dziś daleko. Być może młodzież była wrażliwsza na nie, być może byli charyzmatyczni przywódcy. Problematykę, głównie eklezjologiczną, podejmowaną w ich ramach dyskutowano i szeroko omawiano na łamach ówczesnych periodyków katolickich. Ks. Nagy był nie tylko kuratorem wielu tygodni eklezjologicznych, ale i inspiratorem. Aplauz młodzieży i uznanie ich

walorów bardzo nie podobało się ówczesnym władzom partyjnym, od których były zależne wszystkie ministerstwa, łącznie z Radą Ministrów.

Ks. prof. S. Nagy, znający dogłębnie naukę II Soboru Watykańskiego i nią inspirowany, walczył przyczynił się do powstania w KUL Sekcji Teologii Porównawczej i Ekumenicznej na Wydziale Teologii. Był jej pierwszym kierownikiem w latach 1970-1975. W tym czasie zorganizował dwa międzynarodowe sympozja (w 1972 i 1974 r.) poświęcone problematyce ekumenicznej. Zaprosił kilkunastu wybitnych teologów – ekumenistów z różnych Kościołów chrześcijańskich z wykładami gościnnymi. Sam również głęboko angażował się w ruch ekumeniczny. Stał się ekspertem zwłaszcza w zakresie „katolickich zasad ekumenizmu”, a jego książka *Kościół na drogach jedności* (Wrocław 1985) była pierwszą publikacją tego typu w Polsce.

Ks. Kardynał Nagy przez szereg lat przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Jana Pawła II, powstałego w 1982 r. Był członkiem kolegium redakcyjnego „Roczników Teologiczno-Kanonicznych”

Ks. Profesor Nagy wykształcił ponad 40 magistrów i 12 doktorów. Był recenzentem w 10 przewodach habilitacyjnych i 11 doktorskich oraz 4 przewodów profesorskich.

II. DZIAŁALNOŚĆ NA ARENIE OGÓLNOPOLSKIEJ I MIĘDZYNARODOWEJ

W latach 1983-1989 ks. Nagy był przewodniczącym Sekcji Wykładowców Teologii Fundamentalnej przy Komisji Episkopatu do Spraw Nauki Wiary. Na coroczne zjazdy zapraszał wybitnych prelegentów polskich i zagranicznych, przyczyniał się przez to do stałego podnoszenia ich poziomu merytorycznego oraz ukazywania polskiej fundamentalistyki gościom zagranicznym, a poprzez nich i światu. Gościnnie wygłaszał wykłady w różnych ośrodkach teologicznych w Polsce. W 1988 r. ks. Nagy został przewodniczącym Komisji Eklezjologicznej i Mariologicznej II Polskiego Synodu Plenarnego. Jego współdziałanie w pracach tegoż synodu odznaczało się dużą aktywnością merytoryczną, która zaowocowała w dokumencie końcowym. Od 1975 r. był członkiem Komisji Episkopatu do Spraw Ekumenizmu, przez wiele lat współkonstytuował też Radę Naukową Episkopatu Polski, w której wyróżniał się odważnymi postulatami. Rada broniła wobec władz oświatowych wolności badań naukowych oraz dążyła do przyznania naukom teologicznym statusu równoważnego i równoprawnego w stosunku do innych dziedzin nauki uznawanych w ówczesnej Polsce.

Na arenie międzynarodowej ks. prof. S. Nagy reprezentował KUL w Kinshasie na VIII Kongresie Federacji Uniwersytetów Katolickich w 1969 r. W latach 1972-1973 był członkiem międzynarodowej Komisji do Dialogu Katolicko-Luterańskiego, a w 1973 brał aktywny udział w Międzynarodowym Sympozjum Teologicznym na temat „Współczesne ruchy charyzmatyczne”. Na zaproszenie Jana Pawła II uczestniczył w posiedzeniach Papieskiej Rady ds. Nauki. Od 1987 r. przez dwie kadencje był członkiem Międzynarodowej Komisji Teologicznej² Ksiądz prof. S. Nagy był też często zapraszany do różnych watykańskich dykasterii jako ekspert, recenzent i współautor różnych dokumentów Stolicy Apostolskiej.

III. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Dorobek naukowy Jego Eminencji jest pokaźny i obejmuje ponad 300 publikacji naukowych (w tym 5 pozycji książkowych), popularnonaukowych, publicystycznych i recenzji. Niektóre z Jego publikacji były tłumaczone na języki obce³

Twórczość naukowa Księdza Kardynała jest wielowątkowa, ale koncentruje się na zagadnieniach eklezjologii teologicznofundamentalnej i zasadniczo sprowadza się do problematyki uzasadnienia wiarygodności chrześcijaństwa w jego postaci realizującej się w Kościele rzymskokatolickim w aspekcie ekumenicznym⁴ Wyodrębniając w teologii fundamentalnej traktat eklezjologiczny uwypukla i rozwija w nim wiarygodność Chrystusowej genezy, ustroju i natury Kościoła.

Dojrzałą twórczość ks. prof. S. Nagy'ego poprzedzały badania historyczne i metodologiczne, które niejako Go przygotowywały do niej. Badania historyczne dotyczyły kształtowania się Kościoła apostołskiego i rozwoju poapostołskiego, zwłaszcza stopni hierarchicznych i Urzędu Nauczycielskiego.

² Z. K r z y s z o w s k i. *Profesor dr hab. Stanisław Nagy SCJ jako członek Międzynarodowej Komisji Teologicznej*. RT 43:1996 z. 2 s. 31-34.

³ H. S e w e r y n i a k, Z. K r z y s z o w s k i. *Wykaz publikacji Profesora dra hab. Stanisława Nagy'ego SCJ*. RT 43:1996 z. 2 s. 17-29; Z. K r z y s z o w s k i. *Wykaz publikacji Profesora dra hab. Stanisława Nagy'ego SCJ*. RT 48-49:2001-2002 z. 9 s. 11-16.

⁴ „*Via notarum*” *we współczesnej eklezjologii apologetycznej*. RT 15:1968 z. 2 s. 93-116; *Jedność jako znamię Kościoła*. RT 17:1970 z. 2 s. 5-30; *Znamię apostołskości Kościoła*. RT 20:1973 z. 2 s. 5-30; *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej*. Wrocław 1982; *Problem prawdziwego Kościoła*. RT 32:1985 z. 2 s. 255-269.

Uwrażliwienie na tę problematykę jest widoczne w całej Jego twórczości naukowej, chociaż z czasem nadaje jej coraz głębszą teologiczną interpretację. Pomimo ciągłych dyskusji na temat terminologii i jej znaczeń semantycznych (zwłaszcza *presbiteroi*, *episkopoi* i *diakonoi*) oraz wzajemnych ich relacji i zakresów Ksiądz Kardynał wskazuje na ukształtowanie się kapłaństwa hierarchicznego już w II wieku. W zakresie metodologii wspólnie z ks. prof. E. Kopciem, jako pierwsi w Polsce, stworzyli podstawy do przejścia od apologetyki do teologii fundamentalnej, a decydował o tym głównie przedmiot tej dyscypliny (chrystologia, eklezjologia), który ma naturę teologiczną, a nie czysto naturalną. Nadto, już sama nazwa wskazuje na jej naturę i wyraża pozytywne zadania w odróżnieniu od apologetyki, kojarzonej zwykle z obroną oraz polemiką z zarzutami lub innymi poglądami. Teologię fundamentalną w zakresie eklezjologii uprawia w duchu ekumenicznym i dialogicznym. Warto też zasygnalizować, że Jego Eminencja śledzi na bieżąco najnowsze badania w zakresie eklezjologii, teologii fundamentalnej i nauk sąsiedzkich, a ich wyniki uwzględnia w swoich publikacjach.

W badaniach eklezjologicznych nalega na wiarygodność Kościoła we wszystkich jego wymiarach: eklezjogenetycznych, instytucjonalnych oraz związanych z jego naturą i posłannictwem. Od początku swojej twórczości naukowej akcentował Chrystusową genezę Kościoła. W tym zakresie przechodził pewną ewolucję poglądów, jak się wydaje uwarunkowaną kontekstem historycznym. Początkowo w genezie Kościoła eksponował te inicjatywy i działania Chrystusa, które zmierzały do ustanowienia głównie Kościoła instytucjonalnego. Niewątpliwie wiązało się to z dwoma czynnikami: tzw. religioznawstwo marksistowskie w czasach PRL albo negowało historyczne istnienie Jezusa z Nazaretu, a zatem chrześcijaństwo (Kościół) nie mogło się wywodzić od Niego, albo jego powstanie interpretowało z pominięciem Osoby Jezusa; protestantyzm zaś utrzymywał, że Chrystus nie tylko nie założył Kościoła widzialnego, ale i w ogóle nie miał takiego zamiaru. Ksiądz Kardynał na podstawie gruntownych badań biblijnych wykazywał Chrystusową genezę Kościoła widzialnego.

Z czasem, pod wpływem pogłębionych badań nad genezą Kościoła, eksponował Ostatnią Wieczerzę, zwłaszcza ustanowienie na niej Eucharystii, zawarcie Nowego Przymierza i ustanowienie kapłaństwa w funkcji służby Kościołowi, czyli też permanentnej eklezjogenezy.

Na skutek zaś głębszego badania idei historii zbawienia genezę Kościoła widzi w ekonomii Bożej i jej realizacji w historii zbawienia, skoncentrowanej w Osobie Jezusa Chrystusa i Jego dziele. W tej perspektywie Kościół istniał

już w zbawczym planie Boga. Jezus Chrystus zaczął go realizować już od Wcielenia Syna Bożego, poprzez całe ziemskie życie (nauczanie, głównie o Królestwie Bożym, cuda, zwłaszcza uzdrowienia i egzorcyzmy, zapowiadające erę mesjańską i jej trwanie w Kościele), a przede wszystkim wydarzenia paschalne, łącznie z Zesłaniem Ducha Świętego.

Ksiądz Kardynał nie łączy więc genezy Kościoła z jednym konkretnym eklezjotwórczym czynem Chrystusa, ale z całym Jego życiem i działalnością, łącznie z wydarzeniami paschalnymi. Z tego wypływają zasadnicze wnioski rzutujące na strukturę, naturę i zadania Kościoła. Nie jest on tylko instytucją społeczno-prawną, jak to przyjmowano w tradycyjnej kanonistyce i eklezjologii, lecz instytucją zbawczą.

Owa ewolucja poglądów na genezę Kościoła konsekwentnie znajdowała swój wyraz w reinterpretacji nauki o ustroju Kościoła. Poglądy ks. prof. S. Nagy'ego początkowo eksponowały ustanowienie apostołatu i prymatu oraz ich sukcesji, bogato udokumentowanej biblijnie i historycznie, głównie w aspekcie władzy jurysdykcyjnej. Później doktrynę o prymacie i apostołacie ubogacał pogłębioną refleksją teologiczną. Oznacza to, że mniej eksponował element władzy, a bardziej widzenie ich w funkcji zbawczej jako głównych podmiotów przekazu Bożego Objawienia w służbie realizacji zbawienia. Napięcia między władzą biskupów a urzędem prymacjalnym rozwiązywał Ksiądz Profesor na podstawie idei kolegialności (tym zagadnieniem zajął się On jako pierwszy polski teolog). W tej perspektywie uzasadniał – zgodnie z nauką Soboru – harmonijną kooperację kolegium biskupów z papieżem jako jego głową.

Dynamiczny rozwój myśli eklezjologicznej widać u Księdza Kardynała w poglądach na naturę Kościoła. Stopniowo, ale systematycznie odchodził od apologetycznego ujmowania Kościoła widzialnego i coraz bardziej pogłębiał teologię Kościoła. Zgłębiając *Mysterium Ecclesiae* dobitnie uzasadniał teandryczną, bosko-ludzką naturę Kościoła. Na tej podstawie utrzymywał, że Kościół w swojej strukturze jest bytem nie tylko oryginalnym, ale i unikalnym oraz niepowtarzalnym. Widział bliską analogię między osobą Kościoła a Osobą Jezusa Chrystusa. Chrystus, który współtworzy Kościół, jest zawsze w nim obecny, dynamizuje jego działalność oraz sprawia, iż ma on charakter nadprzyrodzony i zbawczo skuteczny.

Ksiądz prof. S. Nagy, jako eklezjolog fundamentalny, do głównych zadań Kościoła zalicza przekazywanie z woli Chrystusa Bożego Objawienia i to w sposób nieskażony oraz uświęcanie całego ludu Bożego. W funkcji przekazywania Objawienia najpierw eksponował Urząd Nauczycielski Kościoła,

który to czyni w sposób urzędowy i nieomylny. Z predylekcją uzasadniał prymat jurysdykcyjny Piotra i jego następców oraz kolegium apostołów i jego sukcesorów. Czynił to z dużą maestrią. Nie rezygnując z tej problematyki Ksiądz Profesor podkreślał z czasem, że to najpierw cały Kościół jest podmiotem przekazu Objawienia, lud Boży czyni to na mocy *sensus fidei*, a *Magisterium Ecclesiae* na mocy szczególnego charyzmatu Ducha Świętego. Obok funkcji nauczania Ksiądz Kardynał zwracał też uwagę na funkcję uświęcania ludu Bożego. Dzieje się to przez słowo Boże, któremu towarzyszy łaska i sprawowanie sakramentów świętych. W funkcji uświęcania znakomitą rolę odgrywają głosiciele słowa Bożego i szafarze sakramentów świętych, czyli kapłani, biskupi i papież. Autentyzm życia chrześcijańskiego wyraża się w i przez świadectwo wszystkich członków Kościoła.

Wspomniałem już, że Jego Eminencja w uprawianej przez siebie dyscyplinie naukowej troszczył się przede wszystkim o wiarygodność Kościoła Chrystusowego istniejącego w najdoskonalszym stopniu w Kościele rzymskokatolickim, czyli o jego prawdziwość, gdyż od tego zależy sensowność jego działania i skuteczność zbawcza. Obok perfekcyjnie rozbudowanej metody prymatu wiele uwagi poświęcał także metodzie znamion, które ujmował dynamicznie. Z woli Chrystusa są one istotowo związane z naturą Kościoła, a zarazem stanowią wyzwanie dla całej wspólnoty eklezjalnej, by je realizować w każdym czasie, przez co wzrasta sama wiarygodność Kościoła. U profesora Nagy'ego widać wyraźną tendencję do ujmowania znamion Kościoła w kategoriach znaku, co otwiera nową perspektywę badawczą, zwłaszcza w perspektywie dialogu ekumenicznego.

Wreszcie, spotykamy u Niego oryginalną metodę weryfikacji Kościoła. Można ją nazwać metodą totalnej, holistycznej (całościowej) weryfikacji. Polega ona na tym, że ów proces badawczo-sprawdzający obejmuje zarazem cały Kościół (jego genezę, naturę, strukturę, misję), jaki ustanowił Chrystus wraz z upostaciowieniem apostołskim i bada się jak on jest urzeczywistniony w Kościele rzymskokatolickim i w innych Kościołach chrześcijańskich. Weryfikacja ta nie ogniskuje się na jednym aspekcie Kościoła czy jego przymiocie (wycinku), ale na całym Kościele równocześnie. Jest ona niewątpliwie trudniejsza, bo wymaga całej wizji Kościoła, ale chroni przed fragmentaryzacją ujęć, jednostronnością oraz braniem *pars pro toto*.

Ksiądz Kardynał uprawia eklezjologię fundamentalną w perspektywie ekumenicznej. W duchu Soboru wypracował katolickie zasady ekumenizmu. Gruntownie poznał historię ruchu ekumenicznego. Początkowo bronił zasady konwertyzmu, czyli powrotu braci odłączonych na łono Kościoła rzymsko-

katolickiego. Z czasem – pod wpływem pogłębionej refleksji – uznawał w Kościołach akatolickich elementy eklezjalne, a zagadnienia prawdziwości Kościoła nie redukował do Kościoła rzymskokatolickiego, ale i w innych Kościołach widział wiele elementów prawdziwościowych. Prawda nie może dzielić, musi łączyć. Autentyczny dialog ekumeniczny ubogaca Kościoły i stwarza możliwości głębszego i bardziej wszechstronnego poznania Kościoła Chrystusowego, najpełniej istniejącego w Kościele rzymskokatolickim.

IV ROZMIŁOWANY W KOŚCIELE

Ks. prof. S. Nagy jest nie tylko teologiem Eklezji, ale także człowiekiem eklezjalnym, prakseologiem Kościoła, prześwietlającym całą rzeczywistość przez pryzmat Chrystusa żyjącego i działającego w Kościele. W porządku doczesnym Kościół stał się dla Niego najwyższą wartością, dla której bez reszty poświęca swoje kapłańskie i profesorskie życie. On obdarzył Kościół bezgraniczną miłością oraz całkowitą ufnością i jest w nim permanentnie zakochany. Jemu służy wiernie, i to zawsze. Diakonia eklezjalna obejmuje wszystkich członków ludu Bożego, tak hierarchię kościelną, jak i świeckich wiernych. Zawsze dba o dobre imię każdego chrześcijanina, troszczy się o należytą eklezjalną formację, zaciekle broni praw wierzących do publicznego wyznawania wiary.

Działalność i misję Kościoła ujmuje zawsze w szerokim kontekście czasów współczesnych, ich ideologicznych i filozoficznych uwarunkowań. Z prorocką bystrością umysłu świętego analitycznego diagnosty widział liczne zagrożenia i trudności dla wolnej i skutecznej działalności Kościoła w systemie totalitaryzmu komunistycznego w Polsce oraz w ideologiach neoliberalistycznych i postmodernistycznych. Z tego względu posądzano Go o czarnowidztwo, manicheizm futurologiczny. Jednakże dostrzeganie owych zagrożeń, często ukrytych za zręczną dyplomacją czy taktyką partyjną, grą polityczną różnych partii i władz wobec Kościoła, uczułało na nie ludzi Kościoła, by nie pozwolić się zwieść grom pozorantów. Wraz z innymi intelektualistami bronił praw Kościoła do wolności działania, w tym i praw człowieka wierzącego do wolności słowa, sumienia, publicznego wyznawania wiary, nauki religii w szkole. Wyrażał to wraz z nimi w listach otwartych lub protestacyjnych. Znana jest Jego aktywność w obronie życia i czystości obyczajów. Był i jest protagonistą aktywnej obecności Kościoła w życiu publicznym, respektowania wartości chrześcijańskich w prawie stanowionym, które winny lec u jego

podstaw, ładu społecznego ukształtowanego na zasadach moralności chrześcijańskiej.

Odwaga i bezkompromisowość w obronie praw Kościoła i ludzi wierzących oraz walka o nie kosztowała Go wiele, nie tylko zdrowia, ale i znacznie opóźniała zatwierdzanie przez odpowiednie władze habilitacji i tytułu profesora. Ksiądz Profesor zawsze zdecydowanie wyżej cenił wierność i służbę Kościołowi niż osobiste dobra, które Mu się słusznie należały.

Jego Eminencja Ksiądz Kardynał w swoich wykładach, konferencjach i referatach z niezwykłym pietyzmem i zaangażowaniem mówił zawsze o *Mysterium Ecclesiae*. Ów pietyzm oraz niezwykle głęboki i szczerzy szacunek odnosi się także do urzędu prymacjalnego, w którym widzi zasadę jedności Kościoła, zwłaszcza w kontekście rozwijającego się ekumenizmu oraz w relacji do kolegializmu w Kościele czy nawet całego Kościoła. Pogłębił się on jeszcze bardziej, gdy na Stolicy Piotrowej zasiadł Jego Przyjaciel Kardynał Karol Wojtyła. Upersonifikowaną postać Następcy Głowy Kolegium Apostołów w osobie papieża Jana Pawła II ukazuje w wielu świetnych, teologicznie pogłębionych i emocjonalnie zaangażowanych, publikacjach zamieszczanych na łamach różnych tygodników (zwłaszcza „Niedzieli”) i periodyków katolickich, a także w wydanych książkach⁵

THE DEVELOPMENT OF ECCLESIOLOGICAL REFLECTION OF CARDINAL STANISŁAW NAGY

S u m m a r y

Most Rev. Cardinal Prof. Stanisław Nagy was born in a miner's family with strong patriotic and church traditions, a fact that has affected his attitude in life. He is member of the Order of the Fathers of the Sacred Heart. He obtained all his degrees and learned titles at

---

⁵ *Złoty jubileusz kapłaństwa Ojca Świętego Jana Pawła II*. „Niedziela” 39:1996 nr 25-26 (z 23-30 VI 1996 r.) s. 3, 10; *Złoty jubileusz kapłaństwa Ojca Świętego Jana Pawła II (2). Doktor z Angelicum i wikary w Niegowici*. Tamże nr 28 (z 14 VII 1996 r.) s. 3, 9; *Złoty jubileusz kapłaństwa Ojca Świętego Jana Pawła II (7). Kapłaństwo w życiu Następcy św. Piotra*. Tamże nr 43 (z 27 X 1996 r.) s. 3, 9; *Złoty jubileusz kapłaństwa Ojca Świętego Jana Pawła II (8). Papież i kapłan*. Tamże nr 44 (z 4 XI 1996 r.) s. 3, 15; *Papież z Krakowa. Szkice do pontyfikatu Jana Pawła II*. Częstochowa 1997.

the Catholic University of Lublin. For two terms of office he was member of the International Theological Commission.

The cardinal belongs to the seniors of Polish fundamental ecclesiology. In his views on the Church he has gone through a considerable evolution: from the institutional (monarchic-hierarchical) to theological Church as a divine-human reality. In Polish literature he has developed the idea of collegiality in the Church. He pursues ecclesiology in the ecumenical spirit. With regard to the justification of the credibility of the Church, Most Rev. Prof. Nagy turned from the method of stamped images, which he understood in the categories of sign, to a holistic method, that is an over-all verification of the image of the Church of Christ.

Translated by Jan Kłós

Słowa kluczowe: Kardynał Stanisław Nagy, Kościół, eklezjologia fundamentalna, kolegialność.

Key words: cardinal Stanisław Nagy, Church, fundamental ecclesiology, collegiality.